

David Le Breton

Yürümeye Övgü

Türkçesi: İsmail Yerguz

Kafası rahat olan kimse bütün zenginliklere sahiptir. Ayağında bir ayakkabı olan ve sanki tüm yeryüzü deri kaplıymış gibi yürüyen kimse için de aynı şey söz konusu değil midir?

Henry-David Thoreau

İçindekiler

Yolun Eşiği 11

Yürüyüş Zevki 17

Yürümek - İlk Adım - Zamanın Krallığı -
Beden - Eşyalar - Tek Başına mı Grupla mı? -
Yaralar - Uyumak - Sessizlik - Şarkı Söylemek -
Hareketsiz Uzun Yürüyüşler - Dünyaya Açılma -
Adlar - Dünyanın Komedi - Temel Unsurlar -
Hayvanlar - Toplumsal Sapma - Gezintiler -
Yolculuğu Yazmak - Yürünen Dünyanın Küçülmesi

Ufuk Yürüyüşçüleri 83

Cabeza de Vaca - Tombaktu'ya Doğru Yürümek -
Büyük Göller'e Doğru Yürüyüş - Semara Yolu

Kent Yürüyüşü 99

Kentin Bedeni - Yürüyüş Ritimleri - İşitmek - Görmek -
Hissetmek - Koklamak

Yürüyüşün Tinsellikleri 119

Tinsel Gezginlikler - Tanrılarla Birlikte Yürümek -
Yeniden Doğuş Anlamında Yürüyüş

Yolculuğun Sonu 135

Kaynakça 137

Yolun Eşiği

“Tepeye ‘tırmanan’ yolu gözüimde dinamik bir şekilde canlandırdığımda yolun da kasları ve karşıt-kasları olduğundan kesinlikle emin oluyorum. Paris’teki odamda yolu böyle hatırlamam benim için çok iyi bir alıştırma oluyor. Bu sayfayı yazarken yürüme zorunluluğundan kurtulmuş hissediyorum kendimi: Evden çıkmış olduğumdan kesinlikle eminim.”

Gaston Bachelard, *La Poétique de l’espace*

Yürüyüş dünyaya açılmadır. Yaşama dair mutlu duygular vererek onarır insanı. Bütün duyuların açık olmasını gerektiren etkin bir meditasyona sokar insanı. İnsan çıktığı yürüyüşten bazen değişmiş olarak döner ve o anki yaşamlarımızda ağır basan ivediliğe boyun eğmektense zamanın keyfini çıkarmaya eğilimli hisse eder kendini. Yürümek geçici ya da kalıcı olarak bedenle yaşamaktır. Ormanlarda, yollarda ya da patikalarda yürümek bizi dünyanın düzensizlikleri karşısında gittikçe artan sorumluluklarımızdan muaf tutmaz; soluklanmamızı, duyularımızı keskinleştirmemizi, meraklarımızı yenilememizi sağlar. Yürüyüş çoğu zaman insanın kendi içinde yoğunlaşmasını sağlayan bir dolayımdır.

Tümüyle insana özgü bir yetenek olan dünyaya anlam vermek, dünyayı anlayarak ve başkalarıyla paylaşarak hareket etmek, insan denen hayvanın milyonlarca yıl önce ayağa kalkmasıyla doğmuştur. Doğrulma ve iki ayakla yürümenin entegrasyonu aslında elin ve yüzün özgürleşmesini kolaylaştırmıştır. Kullanılabilir ve yararlanılabilir olan bu binlerce hareket insanın çevreyle iletişim olanaklarını ve çevresi üzerindeki manevra sınırını sonsuzca genişletmiş ve insan beyninin gelişmesine katkıda bulunmuştur. Leroi-Gourhan (1982, 168) şöyle diyor: Çağdaşlarımızın büyük çoğunluğu bu gerçeği unutmuş olsa ve insanın sadece arabadan indiğini düşünse de insan türü ayaklarla başlar. İnsan neolitikten beri aynı bedene, çevrenin oynak verilerinin aksine, aynı fiziksel potansiyellere, aynı direnç gücüne sahiptir. Kibirli toplumlarımız alınsa da Neandertal insanıyla aynı özelliklere sahibiz. Binlerce yıl boyunca –ve dünyanın büyük bölümünde bugün de hâlâ– insanlar bir yerden bir yere yürüyerek gitmiş ve gitmektedir. Dünyayla göğüs göğse gelen insanlar, yaşamaları için gerekli malların günü gününe üretimi içinde kendilerini harcamışlardır. Hiç kuşkusuz çağdaş toplumlarımızda bireysel hareketlilikten ve bireyin fiziksel direncinden eskisine göre çok az yararlanılmaktadır. Bedenin iradesinden ve en temel kaynaklarından (yürümek, koşmak, yüzmek...) doğan bütünüyle insana özgü enerjiye gündelik yaşamda çok az başvurulur; ancak çalışırken, bir yerden bir yere giderken gündeme gelir. İnsanlar artık altmışlı yıllardaki gibi ırmaklarda hemen hemen hiç yıkanmıyorlar; izin verilen belli yerler dışında pek bisiklet kullanmıyorlar (ya da neredeyse militanca ve tehlikeli biçimde bisiklet kullanıyorlar), işe gitmek ya da gündelik uğraşlar için de ayaklarından daha az yararlanıyorlar.

Günümüzde otomobil, kentlerde tıkanıklara neden olmasına ve gündelik trajediler yaratmasına rağmen gündelik yaşamın kraliçesidir; milyonlarca insan için bedeni neredeyse gereksiz hale getirmiştir. İnsan oturan ya da hareket etmeyen bir

varlık olmaya başlamıştır; sayısız protez bu durumu destekler olmuştur. Bugün insan bedeninin bir anormallik, düzeltilmesi gereken bir müsvedde gibi görülmesinde, hatta kimilerince saf dışı edilmesi gereken bir şey olarak düşünülmesinde şaşırıcı bir şey yoktur (Le Breton, 1999). Bireysel etkinlikler fiziksel enerjiden çok sinirsel enerji harcar. Beden modernitenin gelip çarptığı bir kalıntıdır. İnsanın çevre üstündeki etkinlik payının kısıtlanmasını kabullenmek giderek zorlaşmaktadır. Bu silinme insanın dünya görüşünü olumsuz etkilemekte, gerçeklik üzerindeki eylem alanını sınırlamakta, benlik tutarlılığı duygusunu kısıtlamakta, nesnelere ilgili bilgilerini zayıflatmaktadır. Kişi bu benlik erozyonu ödünleyici bazı çabalarla durdurabilir ancak. Ayaklar daha ziyade araba kullanmaya ya da yürüyen merdivende veya kaldırımında donup kalan yayayı bir süre desteklemeye yaramaktadır artık; bu aletleri kullananların çoğunluğu, bedenleri yaşamlarını berbat etmekten başka bir işe yaramayan sakatlara dönüşmüştür. Geri kalanında, ayaklar az kullanıldığından çoğu zaman çekilmez bir yük haline gelir ve rahatlıkla küçük bir valize yerleştirilebilir. Roland Barthes daha ellili yıllarda şöyle diyordu: “Yürümek mitolojik açıdan belki de en önemsiz, dolayısıyla en insani eylemdir. Her düş, her ideal imge, her toplumsal yükseliş, ister portre için olsun, ister otomobil için, önce ayakları ortadan kaldırır” (Barthes, 1957, 25). Zaten saf bir insandan söz ederken “ayakları gibi aptal” demezler mi?

CD’ler, Xavier de Maistre’in odasındaki gezintilerden daha minimalist potansiyel gezintiler önerirler. Bu bedensiz gezintileri yapanlar odalarında hareketsiz kalıp otururlar. Bilgisayar ekranları, programına (son derece görece) hakim oldukları bir televizyon gibi çalışır. Şömine yanar, barındıkları bir sığınaktadırlar, masanın üzeri ileride yapılacak gezi fotoğraflarıyla doludur, bir harita açılmıştır, bir iskemlenin üzerinde dürbün durmaktadır. Bu cansız parkuru inandırıcı kılabilecek sürüyle işaret yığılıdır. Doğru yerde çekilmiş fotoğraflar içeriklerini daha ke-

sin ve belirgin biçimde gösterirler, canlanırlar ve güzergâh üzerinde görülmesi gerekli şeyleri gösterirler. Bir başka tık sesiyle kapı açılır, bir patika belirir, kuşlar havalanır. Farenin bir hareketiyle adları, yaşamları hakkında bilgi edinilir.

Çağdaş dünya koşullarında yürümek bir tür nostaljiyi ya da direnişi akla getirebilir. Yürüyüşçüler dünyanın çıplaklığı içinde bedensel maceralar yaşamak amacıyla arabalarından saatlerce ya da günlerce çıkmayı kabul eden tuhaf kişilerdir. Yürüyüş, yürüyüşçünün özgürlük derecesine göre farklı tonlarla bedenini zaferidir. Bir yığın önemsiz ıvır zıvıra dair temel bir yaşam felsefesi geliştirmeye elverişli bir etkinliktir; bir süre sonra gezgini kendini, doğayla ya da başkalarıyla ilişkisini sorgulamaya, beklenmedik bir yığın soru üstüne düşünmeye yöneltir. Acelesi olan insanın hüküm sürdüğü dünyada flânrölük bir anakronizm gibi gözükür. Zamanın ve yerin tadını çıkarma olan yürüyüş moderniteden bir kaçış, moderniteye bir naniktir. Çılgın yaşam ritimlerimiz içinde bir yan yoldur, mesafe almaya elverişli bir etkinliktir.